

# مدیریت ارزش گذاری در بافت های تاریخی «با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی» (نمونه)

## موردی: مطالعه در محور تاریخی خیابان لاله زار

پیروز حناچی<sup>۱</sup>، عباس آذری<sup>۲\*</sup>، سعید محمود کلاهی<sup>۳</sup>

<sup>۱</sup> دانشیار دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

<sup>۲</sup> پژوهشگر گروه معماری و منظر شهری، پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی

<sup>۳</sup> کارشناس ارشد مرمت ابنیه و بافت های تاریخی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت: ۹۲/۰۱/۲۰ تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۴/۲۳)

### چکیده

رویکرد حفاظت از آثار ارزش مند معماری به عنوان عناصری هویت بخش - در قالب توسعه، تعمیر و مرمت - همواره به عنوان رکنی اساسی در تاریخ معماری این مرز و بوم محسوب شده است. در قرن حاضر، ضرورت بازبینی نحوه انجام بررسی علمی برای اولویت بندی آثار، به منظور ثبت و حفاظت از آن ها، احساس می شود. این امر به واسطه گسترش شهرها، تغییر رویه حفاظت از این آثار و پیچیده تر شدن امر حفاظت، تعدد آثار و تغییر در نگرش مردم (به عنوان استفاده کنندگان از این فضاها) و مدیران شهری پدید آمده است. این پژوهش بر آن است تا با به کارگیری فن آوری سیستم اطلاعات جغرافیایی و تعریف و تحدید مجدد نظام ارزش گذاری بر آثار معماری موجود، در فضای یکی از خیابان های تاریخی تهران (خیابان لاله زار) به سندی معتبر بر پایه شاخص های ارزشی آثار معماری، به منظور نحوه دخالت در فرآیند بهسازی و نوسازی آن، دست یابد. در بخش نخست پژوهش، ارزش گذاری مورد بحث قرار گرفته و در بخش دوم از منظر تکنیکی به چگونگی به کارگیری سیستم اطلاعات جغرافیایی (با عنوان ابزاری نوین)، با رویکرد ارزش گذاری و انطباق آن با موضوع مرمت پرداخته شده است. برای دستیابی به این هدف، ابتدا به روش میدانی اطلاعات مورد نیاز گردآوری شده و در ادامه با تحلیل آن، خروجی های مورد نیاز، در قالب نقشه های کمی و کیفی در ارتباط با ارزش های مورد نظر، تهیه شده است. اطلاعات به دست آمده و قیاس آن با شرایط موجود، ضرورت تغییر در رویکرد ارزیابی ارزشی آثار و لزوم به کارگیری شیوه های نوین را در گردآوری داده ها و تحلیل آن ها تأیید می کند.

واژگان کلیدی: ارزش گذاری، میراث فرهنگی، حفاظت، ابنیه تاریخی، سیستم اطلاعات جغرافیایی، مستندسازی.

## فهرست منابع و مراجع

- آذری، عباس (۱۳۹۲). جزوه آموزشی مبانی سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی با رویکردی شهرسازانه، پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی، تهران.
- بارو، پی‌ای (۱۳۸۶)، سیستم اطلاعات جغرافیایی، ترجمه حسن طاهرکیا، انتشارات سمت، تهران.
- براندی، چاره (۱۳۸۷)، نظریه‌های مرمت، ترجمه پیروز حناچی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- پازوکی، ناصر و عبدالکریم شاد مهر (۱۳۸۴)، آثار ثبت شده ایران در فهرست آثار ملی، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور، تهران.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۷۶)، هویت و این همانی با فضا، جلد پنجم، در نخستین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران، ۴۷-۵۷، انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور، تهران.
- حناچی، پیروز (۱۳۷۴)، «مرمت پنهان در معماری»، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۱: ۴۳-۴۵.
- شاعلی، جعفر (۱۳۷۸)، مقدمه‌ای بر GIS در جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، مجموعه مقالات همایش پژوهش‌ها و قابلیت‌های علم جغرافیا در عرصه سازندگی، دانشگاه تهران، تهران.
- صارمی، حمیدرضا و عسگری، علی (۱۳۸۳)، تحلیل‌های GIS با Arcview برای به‌کارگیری در برنامه‌ریزی شهری، سازمان بسیج دانشجویی، تهران.
- صفامنش، کامران و بهروز منادی زاده (۱۳۸۲)، «مبانی ارزش‌گذاری بناها و مجموعه‌های قدیمی»، هفت شهر، شماره ۱۳ و ۱۴: ۳۱.
- علی محمدی، عباس (۱۳۸۸)، مبانی علوم و سیستم اطلاعات جغرافیایی، انتشارات سمت، تهران.
- فلامکی، محمدمنصور (۱۳۸۶)، باززنده‌سازی بناها و شهرهای تاریخی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- فیلدن، برنارد و یوکا یوکیلتو (۱۳۸۲)، «ارزش‌گذاری به منظور حفاظت»، هفت شهر، شماره ۱۳ و ۱۴: ۱۷.
- \_\_\_\_\_ (۱۳۸۶)، راهنمای مدیریت برای محوطه‌های میراث جهانی. ترجمه پیروز حناچی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- کیانی، افشین، فرزین فردانش و مسعود شباهنگ (۱۳۷۵)، کاربرد سیستم اطلاعات جغرافیایی در حفظ میراث فرهنگی، جلد سوم، در نخستین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران، انتشارات سازمان میراث فرهنگی، تهران، صص ۲۳۵-۲۲۷.
- هیدالو هزاره هشتم (۱۳۸۷)، گزارش فرآیند ثبت میراث فرهنگی غیرمنقول در ایران، از ماهیت تا تحقق، مهندسین مشاور هیدالو هزاره هشتم، تهران.

Burrough, Peter A and Mc Donnell, Richael A. (1998), Principles Of Geographical Information Systems, Oxford University Press, UK.